

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta

Helena Smolová

Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi

Edith Steinové

**The Vocation of a Woman in the Philosophical and
Theological Reflection of Edith Stein**

Autoreferát disertační práce

Praha 2014

Úvod

V současné době roste zájem o život a dílo německé filosofky židovského původu Edith Steinové (1891–1942), od jejíhož úmrtí v koncentračním táboře v polské Oswiecimy uplynulo již 71 let. V roce 2013 bylo dokončeno vydávání jejího souborného díla „*Edith Stein Gesamtausgabe*“. Edith Steinová je známá především jako žačka zakladatele fenomenologie Edmunda Husserla (1859–1938), u něhož skládala na univerzitě ve Freiburgu rigorózum (1915) a obhajovala disertační práci zaměřenou na problematiku vcítění jako nauky o poznání (1916). V letech 1916–1918 u něj působila jako vědecká asistentka. Steinová je známá také jako konvertitka ke křesťanství, resp. katolicismu, k němuž dospěla intelektuální cestou, zejména díky studiu fenomenologie, i když ji samozřejmě ovlivnilo svědectví osobního života a víry přátel i anonymních osob, s nimiž se za studií setkávala. Po své konverzi se orientovala na studium křesťanské filosofie, především díla Tomáše Akvinského. Snažila se hledat propojení mezi středověkou filosofií a fenomenologií, definovala vztah mezi filosofií a teologií, vědou a vírou. Svoje křesťanské přesvědčení chtěla zprostředkovat zejména intelektuálnímu prostředí své doby, což jistě souviselo s jejím vědecko-pedagogickým působením, v němž do jisté míry pokračovala i po svém vstupu do kláštera bosých karmelitek v Kolíně nad Rýnem (1933). Nemohla již působit jako učitelka, ale dál pracovala vědecky. Výsledky její práce se dostaly ke čtenářům z větší části až po její smrti.

Předkládaná disertační práce „Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové“ volně navazuje na rigorózní práci s názvem „Prakticko-teologické aspekty života a díla Edith Stein. Edith Stein (1891–1942)“, kterou pisatelka obhájila na HTF UK v Praze r. 2006. Z této práce byly použity pouze některé části životopisu (2. kapitola). Disertační práce představuje nové zpracování látky k danému tématu s použitím veškerých uvedených pramenů, literatury a dalších informačních zdrojů.

Při volbě tématu vycházela pisatelka z faktu, že v České republice nebyla publikována žádná studie o Edith Steinové, ani nebylo zpracováno téma ženy podle Steinové, přestože v Německu, ale také v dalších zemích a jazykových oblastech, je zkoumání života a díla této autorky věnována velká pozornost. Zatímco v Německu můžeme mluvit o bádání o Edith Steinové, v České republice lze mluvit nejvýše o recepci jejího života a díla. (Podrobně je toto téma zpracováno v kapitole 2. 6. a 2. 7.).

Právě téma ženy představuje jeden z badatelských směrů o díle Edith Steinové v Německu. K významným pracím, které patří do tohoto směru bádání, můžeme zařadit publikace prof. Gerl-Falkovitzové: *Unerbittliches Licht* (1991) a disertační práci Kathariny Westerhorstmannové: *Selbstverwirklichung und Pro-Existenz. Frausein in Arbeit und*

Beruf (2004). Tyto práce poskytly pisatelce vhléd do řešené problematiky ženské otázky. Publikace prof. Gerl-Falkovitzové se zaměřuje především na hledání ženské jedinečnosti podle Steinové, zabývá se otázkou tělesného a duchovního mateřství ženy a také novými výzvami, které vznikají pro ženu v oblasti povolání, společenského života a politiky, včetně souvisejících vzdělávacích aspektů v duchu myšlení Edith Steinové.

Katharina Westerhorstmannová se ve své práci soustředila na prezentaci pozice Edith Steinové v kontextu ženského hnutí 19.–20. století, které má své vyústění v genderových teoriích 21. století. Provedla srovnání konceptu Steinové s antropologickými koncepty reprezentantek feministické filosofie: Simone de Beauvoirs (1908–1986), Marthou Nussbaum (*1947) a Judith Butler (*1956). Koncept Steinové dále rozpracovala ve vztahu k povolání ženy. Zvláštní postavení Steinové spatřuje Westerhorstmannová v tom, že Steinová reprezentuje křesťanskou pozici, ale zároveň svým zájmem zasahuje také ženské hnutí. Její myšlenkový koncept umožňuje vzájemný dialog těchto dvou oblastí.

Cíle bádání

Předkládaná disertační práce chce postihnout vývoj antropologického konceptu Edith Steinové a chce se zaměřit zejména na autorčino chápání a definování ženy a jejího povolání na základě analýz jejích filosofických a teologických textů.

Filosofický zájem Steinové o člověka a strukturu jeho osoby, který se projevil už ve volbě tématu její disertační práce „*Zum Problem der Einfühlung*“ (1916), se v průběhu jejího života spojil s pedagogickým zájmem a s potřebou vypracovat antropologický koncept, jenž se stane východiskem pro teorii výchovy a vzdělávání. Výsledkem tohoto setkání byl kurs filosofické antropologie „*Der Aufbau der menschlichen Person*“ (1932–1933), který chtěla doplnit kursem teologické antropologie „*Was ist der Mensch?*“ (1933). V návaznosti teologické antropologie na kurs filosofické antropologie se ukazovalo pojetí vzájemného vztahu obou disciplin, jak mu Steinová v tomto období své tvorby rozuměla.

V době jejího působení ve vědeckém Institutu v Münsteru se antropologické zájmy Steinové konkretizovaly v zájmu o ženu a její povolání, o nalezení „ethosu“ povolání ženy, definování ženské jedinečnosti. Tento zájem byl realizován formou přednášek konaných na základě pozvání různých ženských učitelských svazů v tehdejší Německu v letech 1928–1932. Tématem ženy a jejího povolání podle přirozenosti a milosti se Steinová zabývala také ve vrcholném období své tvorby v karmelitánské komunitě, kde vznikla její „*Věda kříže*“ (1941–1942). Souběžně s promýšlením tématu ženské jedinečnosti pokračovala ve

zkoumání struktury osoby člověka také ve svém největším filosoficko-teologickém díle „*Endliches und Ewiges Sein*“ (1934–1936).

Pisatelka chce ve své disertační práci pochopit, jak Steinová definovala vzájemný vztah filosofie a teologie, respektive filosofické a teologické antropologie, a jak se toto pochopení projevovalo v jednotlivých fázích jejího tvůrčího díla při formulování antropologického konceptu. Zaměřuje se rovněž na pochopení vzájemného vztahu pojmů „přirozený“ a „nadpřirozený“ v antropologickém konceptu Steinové.

Metodika bádání

Ve své práci pisatelka vychází z textů Edith Steinové, které byly publikovány v řadách „*Edith Steins Werke*“ a „*Edith Stein Gesamtausgabe*“ (2. 6.). Jedná se zejména o práce zaměřené na filosofickou a teologickou antropologii a teorii výchovy a vzdělávání. Autobiografické spisy a dopisy Steinové byly základem pro sestavení jejího životopisu, který je předřazen vlastnímu tématu práce. Životopis pomáhá pochopit myšlenkový vývoj Steinové.

Texty Steinové jsou analyzovány z hlediska sledovaného tématu práce, jímž je osoba ženy a její povolání ve filosofické a teologické reflexi této autorky. Pisatelka studuje texty Steinové v kontextu bádání o Steinové a současného stavu poznání, zejména pokud jde o stav teologického poznání. Na odlišnost postojů Steinové a současného stavu poznání upozorňují odkazy na příslušnou teologickou literaturu. Téma kněžství ženy, které Steinová zmiňuje, je rozpracováno z hlediska pozdějšího vývoje v průběhu 2. poloviny 20. století až do současnosti (5. 6.).

Obsah

1. Úvod	8
2. Život a dílo Edith Stein	12
2. 1. Dětství, studium na gymnáziu a na univerzitě vBreslau a v Göttingen	12
2. 2. Rigorózum a asistentura u Edmunda Husserla	16
2. 3. Obrácení ke křesťanství	17
2. 4. Řeholní život, smrt v koncentračním táboře	22
2. 5. Beatifikace, kanonizace a prohlášení spolupatronkou Evropy	29
2. 6. Tematické vymezení díla Edith Steinové	31
2. 7. Recepce života a díla Edith Steinové v České republice	36

3. Vztah filosofie a teologie podle Steinové	41
3. 1. Vztah filosofické a teologické antropologie podle Steinové	44
3. 2. Vztah „přirozeného“ a nadpřirozeného“ podle Steinové	47
4. Teorie osoby podle Edith Steinové	51
4. 1. Východiska zkoumání struktury lidské osoby v raném období	52
4. 1. 1. Vcítění jako druh intersubjektivního poznání	52
4. 1. 2. Teorie psychofyzického individua	54
4. 1. 3. Vlastní individualita a individualita druhého	57
4. 1. 4. Pojem ducha při konstituci psychofyzického individua	61
4. 1. 5. Konstituce vlastní osoby a osoby druhého	65
4. 1. 6. Závěry zkoumání struktury osoby člověka v raném období	66
4. 2. Zkoumání struktur osoby člověka v münsterském období	67
4. 2. 1. Motivace a východiska zkoumání struktury osoby člověka	69
4. 2. 2. Materiální a organická složka ve struktuře osoby člověka	72
4. 2. 3. Animální složka ve struktuře osoby člověka	75
4. 2. 4. Animální a specificky lidská složka ve struktuře osoby člověka	77
4. 2. 5. Sociální bytí osoby	81
4. 2. 6. Vývoj antropologického konceptu Steinové v münsterském období	81
4. 3. Vývoj antropologického konceptu Steinové ve vrcholném období	86
4. 3. 1. Obraz trojičního Boha ve stvoření	87
4. 3. 2. Lidské osobní bytí	91
4. 3. 3. Boží obraz v člověku	97
4. 3. 4. Teorie osoby z hlediska ženy podle Steinové	108
5. Žena, její povolání podle přirozenosti a milosti	111
5. 1. Anima forma corporis	112
5. 2. Muž a žena jako boží obraz	114
5. 2. 1. Přirozenost prvních lidí, původní určení	114
5. 2. 2. Nadpřirozené bytí prvního člověka	117
5. 2. 3. Padlá přirozenost člověka a účinky milosti v člověku – stav člověka po pádu	119
5. 2. 4. Přirozenost člověka po příchodu Krista	123
5. 3. Jedinečnost ženy, základní vymezení tématu	128
5. 4. Ethos ženských povolání	133
5. 5. Povolání muže a ženy podle přirozenosti a milosti	139
5. 6. Kněžství ženy	150
5. 7. Obraz „snoubenky“ ve Vědě kříže	153

5. 8. Povolání ženy v teologické reflexi Steinové	163
6. Žena v konceptu výchovy a vzdělávání	169
6. 1. Význam studií o ženě v konceptu výchovy a vzdělávání	169
6. 2. Teoretické základy vzdělávání žen	170
6. 3. Různé aspekty vzdělávání dívek	177
6. 3. 1. Společenská východiska	179
6. 3. 2. Materiál vzdělávání dívek	181
6. 3. 3. Metody zkoumání	184
6. 3. 4. Cíl vzdělávání	188
6. 3. 5. Činitelé vzdělávacího procesu	192
6. 3. 6. Specifická role ženy v náboženské výchově	193
7. Závěr	196
Seznam zkratk	204
Seznam literatury	206

Struktura disertační práce

Předkládaná práce je uvedena nezbytným životopisem Steinové, včetně zmínek o procesu blahorečení (1987), svatořečení (1998) a prohlášení spolupatronkou Evropy (1999) papežem Janem Pavlem II. (2. kapitola). Na něj navazuje 3. kapitola zabývající se vztahem filosofie a teologie, filosofické a teologické antropologie, vztahem pojmů „přirozený“ a „nadpřirozený“ podle Steinové, jak tyto výrazy autorka používala při formulování svého antropologického konceptu. 4. kapitola zkoumá vývoj filosoficko-antropologického konceptu Steinové od její disertace „*Zum Problem der Einfühlung*“ (1916), přes přednáškový text „*Der Aufbau der menschlichen Person*“ (1932), přednesený v kursu filosofické antropologie v Institutu pro vědeckou pedagogiku v Münsteru, až po vrcholné filosoficko-teologické dílo, jímž je spis „*Endliches und Ewiges Sein*“ (1934–1936), který vznikl v klášteře v Kolíně n. Rýnem a nebyl za jejího života přednesen ani publikován. Vývoj filosoficko-teologického konceptu Steinové odráží nepochybně změny v jejím osobním životě, kdy po období agnosticizmu, v němž se zřekla své židovské víry, prochází hledáním, studiem filosofie (zejména fenomenologie u Husserla) a dalších humanitních oborů a nakonec dospívá ke konverzi ke křesťanství a přijímá křest v katolické církvi (1922). Po její konverzi se do antropologického konceptu promítá její snaha o propojení fenomenologické a scholastické metody, uplatňuje se tu její pochopení vztahu filosofie a teologie, vědy a víry, jak vysvětluje 3. kapitola.

V celé práci sledujeme vývoj antropologického konceptu Steinové, do něhož patří rovněž její zkoumání ženy, jedinečnosti, charakteristiky a struktury ženské duše, včetně praktických aplikací. Téma ženy je reflektováno zejména v textech zkoumaných v 5. kapitole práce. Tyto texty pracují s obsahem zjevení a předkládají teologický koncept člověka na základě Písma svatého a učení katolické církve. Stěžejní pro 5. kapitolu je definování „přirozeného“ a „nadpřirozeného“ povolání ženy, jak k němu Steinová dospěla, včetně vymezení ideálu pro toto povolání, jímž je osoba Panny Marie, které odpovídá v životě ženy postoj „dívky Páně“.

6. kapitola předkládá koncept vzdělávání pro dívky, jak ho zamýšlela Steinová, včetně možností uplatnění ženy a její jedinečnosti v oblasti výchovy a vzdělávání. Myšlenkově navazuje na předchozí kapitolu a tvoří s ní jeden celek. Východiskem jejich úvah je krize školství spočívající v přetrvávajícím modelu z osvícenství. Na tuto situaci Steinová reaguje. Chce dát katolické škole a výchově jasný antropologický základ, který spočívá na konceptu člověka odpovídajícím katolické nauce víry. Při formulování tohoto základu vychází ze svého filosofického i teologického studia.

Teoretický a praktický přínos disertační práce

V předkládané disertační práci s názvem „Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové“ se pisatelka snažila postihnout, jakým způsobem filosofka Edith Steinová (1891–1942) chápala a definovala osobu ženy ve svých filosofických, filosoficko-teologických a pedagogických textech, z nichž většina byla vydána až po její tragické smrti za druhé světové války v koncentračním táboře.

Za centrum filosofie Edith Steinové se pokládá teorie osoby. Téma člověk z filosofického hlediska ji zajímalo už od dob jejích doktorských studií. V tomto období se nijak blíže nezabývala specifiky ženy a muže, zkoumala spíše člověka z hlediska jednoty těla a duše a možnosti intersubjektivního poznání. Při konstituci psychofyzického individua objevila „něco“, co přesáhlo tento rámeček. Dospěla tak k pojmu „duch“. Odpovídajícím způsobem k tomu hledala metodu pro duchovní vědy a našla ji právě ve fenomenologii. Dospěla k definici duchovní osoby jako psychofyzického individua. Můžeme tu vidět pouze náznak přesahu ke skutečnostem, jimiž se zabývá teologie, ale v tomto stádiu svého vývoje Steinová ještě nedospěla k přijetí křesťanské víry a zjevení. Z její autobiografie je ovšem zřejmé, že téma ženy ji přesto zajímalo i v tomto období. Jednalo se o otázku, která byla v jejím mládí živě diskutovaným tématem v souvislosti se společenskými změnami, zejména se vstupem žen na vysoké školy a do nejrůznějších profesních činností, které byly dříve vyhrazeny pouze mužům. Mladé lidi její doby

zajímala možnost propojení rodinné a profesní role žen. Později v myslí Steinové vyvstala také otázka duchovního povolání a jeho propojení s profesní rolí.

Jako křesťanka a zároveň učitelka v dívčím lyceu ve Špýru (1923–1931) a později ve vědeckém institutu v Münsteru (1932–1933) měla možnost konfrontovat své teoretické poznatky s praktickou pedagogickou činností. Setkávala se rovněž s nejrůznějšími antropologickými koncepty své doby, které nevycházely z křesťanské tradice. V důsledku těchto skutečností si uvědomovala nutnost propojení antropologie a pedagogiky. Pro kurs filosofické antropologie v Münsteru v zimním semestru 1932 připravila přednáškový text, který později vyšel pod názvem „*Der Aufbau der menschlichen Person*“ (1994). Zkoumala v něm strukturu lidské osoby. V tomto kursu používala fenomenologickou metodu svého učitele Edmunda Husserla, ale uplatnila také své původní myšlenky o osobním bytí člověka a jeho určení. Používala rovněž scholastickou metodu, když chápala „duši jako formu těla“, a snažila se tak propojit fenomenologii s myšlením Tomáše Akvinského. (Tato snaha poznamenala také její vrcholné filosoficko-teologické dílo „*Endliches und Ewiges Sein*“ a je přítomná rovněž v její poslední práci „*Kreuzeswissenschaft*“). Ukazovala náboženskou dimenzi lidského bytí a odkázanost na Boha. Mluvila o tom, že lidské bytí charakterizuje hledání Boha. Tím také prováděla kritiku dobové propagandy, která nadhodnocovala národ a stát. Přestože v tomto textu nepředkládá teologický koncept člověka, je její filosofická analýza už ovlivněna její vírou. Uplatňuje v ní svou představu o vztahu filosofie a teologie. Zkoumáním specifik ženy se v tomto kursu nezabývala. Omezila se pouze na konstatování, že druh člověk existuje ve dvojí formě: mužské a ženské a že jednotlivá lidská osoba není pochopena, pokud se nezkoumá, jak dalece je určována prostřednictvím svého sociálního bytí.

K filosoficko-teologickému konceptu člověka se potom vrací ve svém vrcholném díle „*Endliches und Ewiges Sein*“ (1934–1936), které vzniklo v klášteře v Kolíně nad Rýnem a vydáno bylo také až po skončení války (1950) jako jeden z prvních textů Steinové. V tomto rozsáhlém díle věnuje celou kapitolu obrazu Trojice ve stvoření. Zde už používá poznatky ze zjevení, vychází ze sv. Tomáše a ze sv. Augustina. Hledání smyslu bytí v tomto textu dovedlo autorku k bytí, které je Prapůvodem a Praobrazem veškerého konečného bytí. Objevuje ho jako bytí v osobě, jako trojosobní bytí. Pokládá si otázku, zda je možné najít ve stvoření obraz trojjedinosti původního bytí, když je Stvořitel Praobrazem stvoření.

Lidské bytí pochopila jako jednotu těla – duše – ducha a navázala na svá předchozí zjištění obsažená ve starších textech. Při zkoumání lidského bytí si pokládá otázku, co je

tělo, co je duše? Chce se pokusit postihnout jedinečnost lidské osoby, a tím lidského bytí vůbec. Při svém zkoumání uplatňuje jak fenomenologickou, tak scholastickou metodu.

S odvoláním na nauku Tomáše Akvinského Steinová rozlišuje tělo (Körper) od těla (Leib), které je oduševnělé. Tělo a duše tvoří jednotu, takže existence těla bez duše je vyloučena. Tělo (Körper) je pouze věc bez duše, ne živé tělo. O duši bez látkového těla není možné mluvit, v takovém případě se jedná o čistého ducha.

Osobitý charakter lidské duše spatřuje Steinová v tom, že je vlastním středem bytí živé bytosti a skrytým pramenem, z něhož člověk čerpá své bytí a rozvíjí se do viditelné podoby. O duši mluví tam, kde je střed živých látkových útvarů a všeho, co v sobě nese moc k sebeformování. Duše není podřízena tělu, může existovat oddělená od těla. Na rozdíl od zvířat je vnitřní život člověka vědomým bytím. Pro tuto schopnost nazývá Steinová člověka duchovní osobou. Duši popisuje jako „vnitřní hrad“, který není punktuální jako čisté „Ich“, ale je prostorem s mnoha příbytky. (Tady zřejmě užívá terminologii z četby sv. Teresie z Avily z „Hradu v nitru“).

Dílo „*Endliches und Ewiges Sein*“ vzniká v autorčině křesťanském období tvorby, takže do něj proniká její představa o vztahu filosofie a teologie a přejímá do svého antropologického konceptu látku, kterou jí poskytuje zjevení. Proto také mluví o božím obrazu v člověku, když předpokládá jeho stvořenost Bohem. Ve svém hledání obrazu Trojice v člověku se inspiroval naukou sv. Augustina, kterou nepokládá za překonanou na rozdíl od současných trinitologů, kteří ji hodnotí kriticky jako nepřiměřenou. Reflektuje také nauku sv. Tomáše, který vycházel z augustinského členění. Trojjedinnost chápe Steinová jako základní zákon duchovního života a celého stvoření. Podobně jako sv. Augustin vidí lásku coby nejvyšší formu vzájemné vydanosti a sjednocení. Dokonalé uskutečnění lásky je podle ní božský život sám, vzájemná vydanost božských osob. Největší přiblížení této čisté lásce, kterou je Bůh, spatřuje v oblasti stvoření ve vydanosti konečných osob Bohu. Tato vydanost je zároveň vydaností celému stvoření, všem bytostem, které jsou sjednoceny s Bohem. (V této souvislosti popsala také způsob přijetí obsahu zjevení prostřednictvím „milujícího příklonu“, k němuž dochází tehdy, když se Bůh duši sám vydává a jeho bytí zprostředkovává božský život, když duši vtahuje do svého božského života).

Lidskou duši pokládá Steinová za obraz trojičního božství. Pokud se otevírá působení božského života, je formována a skrze ni tělo k obrazu Božího Syna. U všech tvorů předpokládá trojiční strukturu. Nachází ji i v neživé přírodě, dále v rostlinách, zvířatech i v člověku. Pouze u duchovních osob nachází podobnost s božstvím v tom, že jsou osobou. Jenom tyto osoby mají osobně-duchovní život.

Podobnost s trojosobním božstvím se ukazuje ve sjednocení v lásce, kdy dochází k přijetí druhé osoby a kdy se milovaný stává obrazem milujícího. Tento obraz zůstává nedokonalý jako každý konečný obraz věčného. V návaznosti na Augustina a Tomáše nepřijímá bezvýhradně tento obraz božství pro manželství s tím, že na místě „třetí“ osoby je zde více osob, což je nedokonalost v obrazu trojosobního božství.

Dokonalejší obraz božské trojosobnosti nachází v obrazu přebývání božských osob v jednotlivé duši v životě milosti a slávy. Skutečnému přirozenému životu ve společenství a životu milosti předchází osobní vydanost. Jí jsou schopni stvoření duchové, což jsou lidé a andělé. Tato schopnost jim zajišťuje přednostní postavení v celém stvoření.

Pokud jde o rozlišení člověka podle pohlaví, otázku ženy, případně vymezení specifík ženské duše ve struktuře osoby, nacházíme zde pouze odkaz na Augustinovu teorii obrazu Trojice v manželství, kterou sama Steinová pokládá za nedokonalou, protože v něm je na místě třetí osoby množství osob, jinak se v tomto svém spise otázkou ženy nezabývá.

Přetvoření duše do podoby Syna skrze boží příklon připomíná obraz snoubenky – duše a také obraz pro církev, jak ho Steinová rozvinula ve svém posledním díle „*Kreuzeswissenschaft*“ (1941–1942). Ani v této souvislosti ale není výslovně rozlišováno mezi duší ženy a muže. Také text sv. Jana ve „*Vědě kříže*“ o rozlišení nemluví. Jde v něm o snoubenku - duši člověka, resp. také církev. Tomuto symbolu se věnujeme v závěru 5. kapitoly.

V letech 1928–1932 se Steinová zabývala otázkou ženy, „ethosem“ povolání ženy, snažila se definovat, co je pro ženu přirozené a typické a co představuje zároveň její specifikum. Tyto úvahy a analýzy vycházely z jejího filosofického i teologického studia. Při vymezení teologicko-antropologického konceptu člověka, jak ho zachycuje 5. kapitola, uplatňovala scholastickou metodu. Pro postižení vztahu duše a těla používala nauku o materii a formě. Základní látku pro teologický koncept člověka jí poskytly biblické zprávy Gn 1, 26–29 a Gn 2. Na jejich základě vymezila úlohy, které připadají člověku – muži a ženě. Při zkoumání člověka z teologického hlediska pro ni byla ústřední otázka jeho přirozenosti, proto se zabývá jednotlivými fázemi dějin spásy a zkoumá v nich přirozenost člověka. Definuje „čistou přirozenost“ člověka jako „svobodu od hříchu a jeho následků“. Přirozené je tedy to, co není hříšné, co je v souladu se záměrem Stvořitele. Vztah přirozenosti a milosti považuje za ústřední pro porozumění lidskému bytí. Ani přirozenost prvních lidí ale neexistovala bez působení milosti.

Ve svých zkoumáních vztahu přirozenosti a milosti vychází ze sv. Augustina a jeho spisu proti pelagiánovi Juliánovi, když říká, že jen duchovní přirozenost, nikoliv neživá příroda nebo zvířata, může přijmout milost. Tuto nauku později rozvinul sv. Tomáš ve

formulaci: milost předpokládá přirozenost a vede k jejímu naplnění. Člověka definovala Steinová jako boží obraz, protože má duchovní bytí, může poznávat a má svobodnou vůli. Duchovnost a svoboda patří k přirozenosti člověka a jsou předpokladem božího dětství, tj. „nadpřirozeného vyvýšení člověka skrze milost“.

Ani poznání Boha není možné bez přispění milosti. Prostřednické poznání Boha (Ř 1, 20) připouští omyl a pochybnost i úplnou nevěru. Jiný je stav slávy (status termini), věčné sjednocení s Bohem, které už nemůže být ztraceno.

Po pádu prvních lidí do hříchu byla lidská svoboda oslabena hříchem, takže se jejich potomci nemohou z vlastní síly vyvarovat hříchu a dospět k ospravedlnění. U člověka „in statu viae“ nachází Steinová vždy možnost odklonu od víry k nevěře. Je přesvědčena, že ve stavu po pádu do hříchu není možné milovat, věřit a konat dobré bez předcházející boží milosti. Různé aspekty tohoto učení osvětluje na základě učení církve. V kontextu protipelagiánských polemik a polemik proti jansenistům rozlišuje v tomto dějinném stavu člověka mezi přirozeně dobrým a nadpřirozeně cenným. Padlý člověk si sice uchoval nasměrování k dobrému, ale není již schopen neomylně poznat, co je v jednotlivých případech správné.

Stav člověka po příchodu Krista charakterizuje jako stav „vykoupené přirozenosti“. Přijetím milosti a darů se člověk stává dědicem věčného života. Starý člověk nezaniká, nový život, který nepochází z jeho hříchem porušené přirozenosti, ale pochází od Krista, je do něj vložen a přetváří ho.

Osoba Bohočlověka Ježíše, jednota božství a lidství, umožnila Edith Steinové najít odpověď na otázku po ontické struktuře člověka, jak ji nemohla dát předkřesťanská filosofie. Naukou o hypostatické unii Steinová osvětlila strukturu lidského individua a jednotu lidského rodu.

Existuje rozdíl mezi znovuzrozeným člověkem a člověkem před pádem. Je podroben tělesné smrti, omylu a klamu. Život milosti je životem Krista v člověku. Neodehrává se odděleně od přirozeného života, ale je s ním sjednocen. Milost musí pronikat celého člověka, tělo i duši. Její působení osvětluje také rozum, aby poznával pravdy víry. Milost a přirozenost pocházejí od téhož Boha a „in statu viae“ spolupůsobí. Milost přináší přirozenosti uskutečnění, přichází proto v takových formách, které jí odpovídají.

Při zkoumání člověka v jednotlivých etapách dějin spásy se Steinová nezabývá dopadem na jednotlivé podoby lidství. Získané charakteristiky se nicméně promítají do jejích úvah o ženě, které vznikly převážně jako přednáškové texty na základě přání různých svazů německých katolických učitelek. Tato reflexe o ženě a jejím povolání

představuje syntézu poznatků o struktuře osoby člověka, jak k ní Steinová dospěla nejprve filosofickou, později teologickou metodou.

Steinová pokládá za vzor skutečného lidství Ježíše Krista. Skrze něj vidíme Boha, který je vzorem veškeré personality. Pro ženskou přirozenost je typickým vzorem svou vydaností. Jedinečnost ženy je podle Steinové vyjádřena ve výrazu „mateřskost“. V ní spočívá rozvíjení skutečného lidství a lidství druhých osob.

Všechny příspěvky Steinové přednesené v l. 1928–1932 na téma „žena“ sledují z různých hledisek povolání ženy, její „přirozené“ a „nadpřirozené“ povolání. Při hledání „přirozeného“ povolání vychází z principu sv. Tomáše „anima forma corporis“. Ze zkušenosti, s využitím poznatků psychologie i na základě Písma sv. dochází k závěru, že je žena povolána k tomu, aby byla družkou muže a lidskou matkou. Tomuto povolání je přizpůsobeno její tělo a musí tomu odpovídat i její duše. Obraz čisté ženské přirozenosti spatřuje v Boží Matce. Ve středu jejího života je Boží Syn. Všechno koná jako „dívka Páně“ (L 1, 38), a tak naplňuje své povolání. Pro ženu (po příchodu Krista) je tento ideál dosažitelný pomocí přirozených a nadpřirozených prostředků. Přirozené i nadpřirozené povolání přitom úzce souvisí s jejím povoláním v rodině, ale i v profesní oblasti. Steinová rozlišuje činnosti, které jsou pro ženu typické a odpovídají její jedinečnosti od těch, které jsou její jedinečnosti spíše vzdálené, ale přesto je jejich vykonávání pro ženu možné. Také pro společenskou oblast nachází jednoznačný vzor pro ženská povolání v Marii. Řeholní povolání označuje jako „zvláštní“ povolání, které se specificky týká služby Bohu v církvi. Nedá se přitom tvrdit, že by pouze toto povolání bylo spojeno s působením milosti. Rozdíl mezi službou žen „ve světě“ a službou řeholnic vnímá pouze jako formální. Řeholní povolání zcela odpovídá ethosu ženských povolání. Jeho principem je sebevydávající a nezištná láska jako specificky ženská dispozice. Zahrnuje nasměrování k tomu, co je osobní a nasměrování na celek. Podle Steinové je přirozené povolání ženy předpokladem naplňování všech dalších povolání ve specifickém smyslu. Přirozené povolání je být „služebnicí Páně“. Usilovat o tento ideál je možné jen díky milosti.

Přirozené povolání ženy sleduje v průběhu dějin spásy, jak plyne ze zpráv o stvoření člověka jako muže a ženy (Gn 1, 26–29 a Gn 2, 7n), po pádu do hříchu (Gn 3, 8) a po příchodu Krista. Z hlediska ženy a jejího povolání zaznamenává v nové boží říši nastolené Kristem ideál panenství, jehož příkladem je panenská Matka a Boží Syn. Původní řád stvoření tak není zrušen (Mt 19, 1–12, Mk 10, 1–12), ale je zároveň vytvořen nový ideál panenství. Nové uspořádání vztahů mezi mužem a ženou sleduje na základě textů 1 K 11, 3n a Ef 5, 22n. Postavení ženy ve věřící obci na základě 1 Tim 2, 9n. Jako text, v němž je nejčistším způsobem vyjádřen duch evangelia, označuje Ga 3, 24n.

Povolání muže a ženy na základě biblických zpráv vyhodnocuje jako odlišné a určené k vzájemnému doplňování. Povolání obou prochází proměnou v jednotlivých fázích dějin spásy. Všimá si jistého nadřazeného postavení muže v některých novozákonních textech (1 Tim 2, 9n), ale vyhodnocuje ho spíše jako důsledek pádu prvních lidí do hříchu. Řád milosti nastolený příchodem Spasitele obnovuje původní rovnocenné postavení obou pohlaví. Pro obě pohlaví přináší také novou formu realizace jejich povolání, totiž panenství. Řád vykoupení přináší obnovení původního uspořádání vztahů mezi mužem a ženou, porušených pádem do hříchu, a umožňuje harmonické spolupůsobení ve všech oblastech života.

Poslední analyzovaný text 5. kapitoly, v němž zkoumáme povolání ženy, jak ho definovala Edith Steinová, je „*Věda kříže*“. Klíčovým pojmem z hlediska tématu ženy je v něm „snoubenka“. Označuje jednak duši ve vztahu k Bohu (Trojici), jednak také církev jako snoubenku. „*Duchovní píseň*“ a „*Živý plamen lásky*“ sv. Jana od Kříže, které tu Steinová analyzuje a komentuje, vypovídají o duchovní zkušenosti autora, přesto nelze z textu určit, zda mluví o duši ženy nebo muže.

6. kapitola práce zaměřená na texty Steinové věnované výchově a vzdělávání (především dívek) tvoří myšlenkově jeden celek s předchozí kapitolou. Východiskem jejích úvah je krize školství, jejíž příčinou bylo přetrvávání osvícenského modelu, na ni chce reagovat.

Edith Steinová si uvědomovala potřebu poskytnout děvčatům výchovu odpovídající ženské jedinečnosti. Základem pedagogiky je podle ní antropologický koncept, z něhož se vychází. V případě katolické školy a pedagogiky se jedná o filosofickou antropologii doplněnou antropologií teologickou, koncept člověka, jak je obsažen v katolické nauce víry. Steinová chce propojit klasické prameny patristiky a scholastiky s poznatky sekularizované vědy posledních desetiletí.

Definuje proces vzdělávání jako utváření lidské osobnosti pod vlivem různých formujících sil. Formovaným materiálem je tělesně-duševní dispozice a dále vlivy, které přicházejí z vnějšího prostředí. Na ty je nutno působit, aby pomáhaly duši formovat do podoby, k níž je určena.

Na základě poznatků o ženské duši Steinová vymezuje některé základní linie pro plán vzdělávání, který odpovídá přirozenosti a povolání ženy. Škola nemůže zprostředkovat veškeré poznání. Jejím cílem je vychovat inteligentní a schopné lidi, kteří se budou umět zapracovat do nejrůznějších oblastí. Pro vzdělávání dívek to znamená, že připraví dívky na to, co je jim vlastní. Samozřejmostí přitom zůstává náboženské vzdělávání, protože správné poznání tvorů není možné bez správného vztahu k Tvůrci.

Náboženské vzdělávání je přitom úzce propojeno s praktickou vírou, která je definovaná jako záležitost rozumu, srdce, vůle a činu. Projevuje se účastí na eucharistii, slavnostní boží chválou a skutky lásky, v nichž je slouženo Kristu ve všech částech jeho mystického těla. Tímto způsobem je duši otevřena cesta k plnosti nadpřirozeného duchovního světa a k množství vzdělávací látky, která do duše může přicházet a může ji formovat.

Steinová požaduje reformu vzdělávacího systému se systematickým řízením povolání. Pro ženská povolání zůstává důležitou prioritou povolání ženy z hlediska přirozenosti.

Ani pro vzdělávání dívek Steinová nepřestává zdůrazňovat komplementaritu mužů a žen a potřebu komplexního přístupu k člověku. Univerzálním cílem zůstává Ježíš Kristus. Výchova k podobě Kristově je společným cílem vzdělávání mužů a žen, ale zároveň musí být respektována také rozmanitost osob daná jejich příslušností k určitému pohlaví. Cílem veškerého vzdělávání dívek je proto Maria. Vzdělávací práce musí vycházet ze základů, které jsou dány lidskou přirozeností.

Pro vzdělávání dívek Steinová definuje úkoly. Patří k nim především vymezení přirozenosti ženy. Jde o vymezení materiálu, s nímž vzdělávání pracuje. Tento materiál není jednotný, obsahuje různé typy a individuální odlišnosti. Mezi nimi musí být stanoven poměr a musí být stanoveno jádro těchto typů. Dále určuje nutnost vymezení faktorů, které ovlivňují vzdělávání podle různých typů, a určení způsobu jejich praktického ovlivňování.

Základní cíle pro vzdělávání dívek vymezuje jako povolání manželky a matky, ženy v povolání mimo domácnost, povolání ženy jako platného člena národního společenství a rodiny národů a povolání ženy ve službě Pánu. Představují tzv. „dobová východiska“ jejího zkoumání. Zaměřuje se na to, jak dalece tyto cíle vycházejí z přirozenosti ženy nebo jsou jí připouštěny, zda jde o všeobecné cíle nebo odpovídají určitým typům. Zkoumá, zda je jimi cíl vzdělávání dokonale postižen, nebo je potřeba zohlednit další požadavky.

Steinová se ve svém filosoficko-antropologickém konceptu zkoumáním odlišné struktury ducha muže a ženy nikde nezabývala. Uvažovala o člověku bez rozlišení pohlaví. (4. 1.–4. 6.) V souvislosti s pedagogickými otázkami odlišnou strukturu ducha u jednotlivých pohlaví připouští. Jedná se zde pravděpodobně o ducha jako o specifickou složku lidské duše, o „duchovní duši“, jak k tomuto rozlišení dospěla ve vrcholném období své tvorby. (4. 3. 2.). Odlišuje jedinečnost ženy, která zakládá odlišné nároky na vzdělávání žen. Rovněž scholastický princip „anima forma corporis“, který aplikovala při zkoumání ženy a její jedinečnosti v souvislosti s povoláním ženy (5. 3., 5. 4., 5. 5.), tuto myšlenku podporuje. Ontologickou analýzou struktury duše ženy se ovšem nikde

nezabývala. Podobnou diskusi, jaká se v této souvislosti objevuje v době Steinové, můžeme sledovat v průběhu dalšího vývoje až do naší současnosti.

Práce, které jsou pisatelce známy z bádání o díle Edith Steinové a týkají se problematiky ženy, nepostihují uceleným způsobem vývoj antropologického konceptu Steinové, ani nezkoumají téma „přirozeného“ a „nadpřirozeného“ podle Steinové ve vztahu k povolání ženy (2. 6., 2. 7.). V tomto smyslu se pisatelka domnívá, že je tato disertační práce originální svým zaměřením i strukturou.

V českém prostředí chce zpřístupnit čtenáři myšlenky o ženě a jejím povolání, jak mu rozuměla filosofka Steinová na základě svého filosofického a teologického studia i pedagogické praxe. Vzhledem k tomu, že jde v České republice o méně známou autorku (2. 7.), se pisatelka domnívá, že je tato práce přínosná pro českou odbornou veřejnost.

Seznam publikací doktoranda

Diplomová práce

Smolová Helena: Srovnání první liturgie Církve československé husitské podle patriarchy Dr. K. Farského s liturgií sv. Jana Zlatoústého po stránce dogmaticko-liturgické, Praha, 1998.

Rigorózní práce

Smolová Helena: Prakticko-teologické aspekty života a díla Edith Stein. Edith Stein 1891-1942, Praha, 2006.

Odborné články

Smolová Helena: Současné směry bádání o životě a díle Edith Steinové (1891-1942), recepce díla Steinové v České republice, in: Sborník konference studentů doktorských programů KTF UK v Praze 20. 4. 2012. (článek byl přijat do tisku po úspěšném recenzním řízení)

Smolová Helena: Kněžství ženy podle Edith Steinové, in: Teologické texty 3 (2013) 120–123.

Překlady odborných článků do češtiny

Frère Francois: Ich glaube, hilf meinem Unglauben, <http://www.taizé.fr>, (31. 8. 2009).

Ostatní články

Smolová Helena: Exegetický seminář k velikonočním textům, in: Český zápas 14 (2013) 3.

Výčet nejdůležitějších použitých pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů

Prameny

STEIN Edith: Husserls Phänomenologie und die Philosophie des hl. Thomas von Aquino, in: Festschrift Edmund Husserl zum 70. Geburtstag gewidmet, Halle: Niemeyer, 1929.

STEIN Edith: Probleme der Frauenbildung, in: Stimmen der Zeit – Monatsschrift für das Geistesleben der Gegenwart Heft 6 (1931) 414–424.

STEIN Edith: Beruf des Mannes und der Frau nach der Natur- und Gnadenordnung, in: Die christliche Frau. Zeitschrift im Dienste katholischen Frauenlebens 30 (1932) 5–20.

STEIN Edith: Theoretische Begründung der Frauenbildung, in: Wochenschrift für Katholische Lehrerinnen (1933) 136.

STEIN Edith: Kreuzeswissenschaft. Studie über Johannes a Cruce, Freiburg: Herder, 1950.

STEIN Edith: Des hl. Thomas von Aquinos Untersuchungen über die Wahrheit I, Freiburg i. Br.: Herder, 1952.

STEIN Edith: Des hl. Thomas von Aquinos Untersuchungen über die Wahrheit II, Freiburg i. Br.: Herder, 1955.

STEIN Edith: Die Frau. Ihre Aufgabe nach Natur und Gnade, Louvain: E. Nauwelaerts, Freiburg: Herder, 1959.

STEIN Edith: Briefe an Hedwig Conrad-Martius, München: Kösel Vg., 1960.

STEIN Edith: Welt und Person. Beitrag zum christlichen Wahrheitsstreben, Freiburg: Herder, Louvain: E. Nauwelaerts, 1962.

STEIN Edith: Aus dem Leben einer jüdischen Familie. Das Leben Edith Steins: Kindheit und Jugend, Freiburg: Herder, Louvain: E. Nauwelaerts, 1965.

STEIN Edith: Selbstbildnis in Briefen. Ester Teil: 1916–1934, Druten: De Maas & Waler, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1976.

STEIN Edith: Selbstbildnis in Briefen. Zweiter Teil: 1934 –1942, Druten: De Maas & Waler, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1977.

STEIN Edith: Zum Problem der Einfühlung, München: Kaffke, 1980. (Reprint der Originalausgabe von 1917).

STEIN Edith: Heil im Unheil. Das Leben Edith Steins: Reife und Volendung, Druten: De Maas & Waler, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1983.

STEIN Edith: Endliches und Ewiges Sein. Versuch eines Aufstiegs zum Sinn des Seins, dritte, unveränderte Aufgabe, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1986.

STEIN Edith: Ganzheitliches Leben. Schriften zur religiösen Bildung, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1990, 196–207.

STEIN Edith: Briefe an Roman Ingarden, Freiburg: Herder, 1991.

STEIN Edith: Der Aufbau der menschlichen Person, Freiburg – Basel – Wien: Herder, 1994.

STEIN Edith: Was ist der Mensch, Freiburg: Herder, 1994.

STEIN Edith: Wege der Gotteserkenntnis. Studie zu Dionysius Areopagita und Übersetzung seiner Werke, eingeleitet und bearbeitet von B. Beckmann und V. Ranff, Freiburg: Herder, 2003.

STEIN Edith: Der Brief Edith Steins an Pius XI., in: Edith Stein Jahrbuch (2004) 18–19, http://www.karmelocd.de/Spirit/Jahrbuch_2004.pdf, (12. 11. 2011).

STEIN: Die Frau. Fragestellungen und Reflexionen, Freiburg: Herder, 2005.

Literatura

ADAMSKA Janina, FLOREK Zdislav: Das Werk Edith Steins in Polen, in: Edith Stein Jahrbuch (1997), <http://www.karmel.at/edith/Jahrbuch/band3.htm>, (29. 10. 2011).

AKVINSKÝ Tomáš: Summa proti pohanům, Kniha 1, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992.

AKVINSKÝ Tomáš: Summa proti pohanům. Kniha 2, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1993.

AKVINSKÝ Tomáš: Summa proti pohanům. Kniha 3, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1993.

AKVINSKÝ Tomáš: Summa proti pohanům. Kniha 4, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1993.

ALFIERI Francesco: Die Rezeption Edith Steins. Internationale Edith - Stein - Bibliographie 1942–2012. Sondernummer des Edith Stein Jahrbuches, Würzburg: Echter Vg., 2012.

ANSELM z Canterbury: Fides quaerens intellectum, Praha: Kalich, 1990.

ARISTOTELES: Metafyzika, 3. vydání, Praha: Petr Rezek, 2008.

ARISTOTELES: Fyzika: 2. vyd., Praha: Petr Rezek, 2010.

AUCANTE Vincent: Cesty k vnitřnímu ztišení, Praha: Paulínky, 2005.

AUGUSTINUS AURELIUS: Sancti Aurelii Augustini, hipponensis episcopi, Opera omnia, tomus octavus, De Trinitate libri XV, Paříž: Migne, 1886.

[Autor neuveden]: Cesta a úděl podobný našemu Dr. A. Fuchsovi, in: Katolík: list pro kulturu a život z víry 10 (1947) 6.

- [Autor neuveden]: Edita Steinová, samizdat, [zřejmě 60. léta?].
- [Autor neuveden]: Edita Steinová : Teresia Benedikta a Cruce. Filosofka – karmelitka, samizdat, 1966.
- [Autor neuveden]: Vzpomínky na Editu Steinovou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1992.
- [Autor neuveden]: Responsum o svěcení žen (rozbor), in: Teologické texty 4 (1996) 135.
- [Autor neuveden]: Jezulátko, Svitavy: Trinitas, 1997.
- [Autor neuveden]: Die Heiligsprechung der Edith Stein, <http://www.esg-bretten.de>, (1. 4. 2011).
- BARTMANN Bernhard: Grundriss der Dogmatik [Freiburg: Herder & Co Verlagsbuchhandlung, 1923 nebo 1931.
- BECKMANN-ZÖLLER Beate: Adolf und Anne Reinach. Edith Steins Meritoren im Studium und auf dem Glaubensweg, in: RAINER Hans, COPOERU Seep and Ion: Phenomenology 2005. Selected Essays from Northern Europe, Vol. 4, Part. 1, 31–66, www.Zetabooks.com, (10. 5. 2011).
- BECKMANN-ZÖLLER Beate: Zugänge zum Leib – Seele – Problem bei Edith Stein im Hinblick auf das Ereignis des religiösen Erlebnisses, in: Nielsen Cathrin (et col.): Leib–Seele–Problem und die Phänomenologie, Würzburg: Königshausen & Neumann, 2007, 155–170, <http://www.weltbild.de>, (13. 9. 2011).
- BECKMANN-ZÖLLER Beate: Philosophie der Person bei Edith Stein und Adolf Reinach, in: Edith Stein Jahrbuch (2009) 129–131, http://www.karmelocd.de/Spirit/Jahrbuch_2009.pdf, (3. 8. 2011).
- BEDNÁŘ V[áclav]: Okolnosti pobytu Steinové v Hranicích v roce 1915, in: Sborník SoA v Přerově, 2004.
- Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad, třetí, přepracované vydání, Praha: Česká biblická společnost, 1993.
- BLET Pierre: Pius XII. a druhá světová válka ve světle vatikánských archivů, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2001.
- BORSE Udo: Malý stuttgartský komentář. První a Druhý list Timoteovi. List Titovi, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- BORSINGEROVÁ Hilda V.: Rechtstellung der Frau in der katholischen Kirche, Borna-Leipzig: Universitätsverlag Noske, 1930.
- BOUBLÍK Vladimír: Teologická antropologie, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.

- CAPRIOLI Mario: Italienische Bibliographie zu Edith Stein 2002–2004, in: Edith Stein Jahrbuch (2005) 153–158, <http://www.karmelocd.de/Spirit/Jahrbuch2005.pdf>, (29. 10. 2011).
- CEKOTOVÁ Marie: Edita Steinová a fenomenologická tradice, Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1996.
- CETKOVSKÝ Gorazd, O. Carm.: Šestero Velikonoc Edith Steinové v Beuronu, in: Karmel, <http://www.karmel.cz/casopis/2006/1-06.php>, (17. 4. 2012).
- CONGAR Yves: Mateřství v Bohu a ženskost Ducha svatého, Salve 1 (2009) 21–32.
- CONRAD-MARTIUSOVÁ Hedwig: Realontologie, Halle a. S.: Niemeyer, 1924.
- CONRAD-MARTIUSOVÁ Hedwig: Die Seele der Pflanze. Biologisch-ontologische Betrachtungen, Breslau: Borgmeyer, 1934.
- CUMMINS Norbert: Osvobození k radosti. Úvod do nauky sv. Jana od Kříže, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.
- ČERVENKOVÁ Denisa: Edith Steinová, domov a smíření, in: Češi a Němci v nové Evropě – smíření jako naděje, sborník vědecké konference, Olomouc: Speranza, 2005, 120–125.
- DENZINGER Heinrich-BANNWART Clement: Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum, letzte Ausgabe, Freiburg: Herder, 1928.
- DENZINGER Heinrich: Enchiridion symbolorum definitionum de rebus fidei et morum. Kompendium der Glaubensbekenntnisse und kirchlichen Lehrentscheidungen, Freiburg: Herder, 1991.
- DOBHAN Ulrich, OCD: Jak Edita Steinová skutečně přišla ke (katolické) víře?, in: Karmel 3 (2000) 15–20.
- DOLISTA Josef: Nesouhlas se svěcením v dokumentech magisteria. Pokus o syntézu předkládané nauky, in: Teologický sborník 2 (1997) 12–16.
- DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Věřoučná konstituce o církvi *Lumen Gentium* (ze dne 21. 11. 1964), in: Dokumenty II. vatikánského koncilu, Praha: Zvon, 1995, 29–100.
- DRUHÝ VATIKÁNSKÝ KONCIL: Deklarace o křesťanské výchově *Gravissimum educationis* (ze dne 28. 10. 1965), Praha: Zvon, 1995, 528–543.
- DUFFEROVÁ Dominika Alžběta: Edita Steinová - podstatný znak jej vnútornej cesty a modlitby, in: Studia Aloisiana. Ročenka Teologickej fakulty Trnavské univerzity (2001) 73–82.
- DUFFEROVÁ Dominika Alžběta: Edita Steinová - svedok dneška a prorok zajtrajška, in: Studia Aloisiana. Ročenka Teologickej fakulty Trnavské univerzity (2001) 65–71.

EKERT František: Posvátná místa královského hlavního města Prahy: dějiny popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů a jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království českého, sv. 1, Praha: Dědictví Jana Nepomuckého, 1883, 240–259.

ETTLINGER Max: Beiträge zur Lehre von der Tierseele und ihrer Entwicklung, Münster: Aschendorffscher Vg., 1925.

FIALA Petr, HANUŠ Jiří: Praxe svěcení žen v současné církvi. Teologická příprava a realizace kněžské ordinace žen ve skryté církvi v Československu, in: Teologický sborník 2 (1997) 28–33.

FLOSS Karel: Postavení a ráz ontologie v díle Edith Steinové, in: Konec ontologie?, FF MU Brno, 1993.

FRANCL Gustav: Poezie sv. Jana od Kříže, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2003.

FÜLLENBACH Elias H.: Die Heiligsprechung Edith Steins - Hemnis im christlich-jüdischen Dialog?, in: Freiburger Rundbrief 6 (1999), <http://www.freiburger-rundbrief.de/de/?item=650>, (1. 4. 2011).

GAHLINGS Ute: Edith Steins Beitrag zur Theorie der geschlechtlichen Differenzierung, <http://www.karmelocd.de/Spirit/Jahrbuch-2004.pdf>, 131–156, (26. 3. 2011).

GIOVANNI PAOLO II: 1987: Omelia durante la solenne concelebrazione nello stadio di Köln - Müngersdorf, in: Insegnamenti di Giovanni Paolo II, (maggio - giugno), [sv.] 10, [díl] 2, (1988) 1486.

GERL-FALKOVITZ Hanna-Barbara: Unerbittliches Licht. Edith Stein – Philosophie, Mystik, Leben, Mainz: Mathias-Grünwald Vg., 1991, 134–147.

GERL-FALKOVITZ: Nachdenkliches zum Diakonat der Frau, in: Communio. Internationale katholische Zeitschrift 6 (1996) 534–542.

GERL-FALKOVITZ Hanna-Barbara: Endliches und Ewiges Sein. Der Mensch als Abbild der Dreifaltigkeit nach Edith Stein, in: Communio. Internationale katholische Zeitschrift 6 (1998), 548–562.

GERL-FALKOVITZ Hanna-Barbara: Gang durch ein Minenfeld? Christinen und Feminismus, in: Internationale katholische Zeitschrift Communio 6 (2003) 533–551.

GERL-FALKOVITZ Hanna-Barbara: Von der Werkausgabe zur Gesamtausgabe. Zur Entstehungsgeschichte der ESGA, in: Edith Stein Jahrbuch (2010) 15–17.

HAGENGRUBER Ruth: „Das Unsichtbare sichtbar machen“ - Die soziale Wirklichkeit und ihre Grundlagen in der Philosophie von Edith Stein, in: Edith Stein Jahrbuch (2004) 157–174, http://www.karmelocd.de/Spirit/Jahrbuch_2004.pdf, (13. 7. 2011).

HEILIGE KONGREGATION FÜR DIE GLAUBENSLEHRE: Inter insigniores, http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc...(28. 3. 2012).

HEISE Irene: Einfühlung bei Edth Stein, http://www.irene-heise.com/einfuehlung_edith_stein.htm, (13. 7. 2011).

HENRICI Peter: Meta-anthropologie der Geschlechter. Philosophische Überlegungen zur Zweigeschlechtlichkeit des Menschen, in: Internationale katholische Zeitschrift *Communio* 4 (2006) 319–327.

HERBSTRITH Waltraud: Jüdin und Christin, München – Zürich – Wien: Neue Stadt, 1995.

HERBSTRITHOVÁ Waltraud: Prodlévání před Bohem s Terezií z Avily, Janem od Kříže a Editou Steinovou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

HIRSCH Isidor, SICHER Gustav: Pět knih Mojžíšových, Praha: nákladem vlastním, 1932.

HOPPE Rudolf: Malý stuttgartský komentář. List Efezanům. List Kolosanům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.

INGARDEN Roman: Über die philosophischen Forschungen Edith Steins, in: *Freiburger Zeitschrift für Philosophie und Theologie* (1979) 456–480.

IOHANNES PAULUS II: Epistola apostolica De sacerdotali ordinatione viris tantum servanda, in: *Acta apostolicae sedis* 7 (1994) 545–548.

Jahrbuch für Philosophie und Phänomenologische Forschung, hg. von E. Husserl, Halle a. S.: Max Niemeyer Vg., 1913-.

JAN od Kříže: Duchovní píseň, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000.

JAN PAVEL II.: Apostolisches Schreiben *Catechesi tradendae* über die Katechese in unserer Zeit, http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii, (17. 7. 2012).

JAN PAVEL II.: *Familiaris consortio*. Apoštolská adhortace Jana Pavla II. o úkolech křesťanské rodiny v současném světě, Praha: Zvon, 1992.

JAN PAVEL II.: Posynodální apoštolská adhortace *Vita consecrata*. O zasvěceném životě a jeho poslání v církvi a ve světě, Praha: Zvon, 1996.

JAN PAVEL II.: *Fides et ratio*, Praha: Bell, 1999.

JAN PAVEL II.: *Teologie těla*, Praha: Paulínky, třetí, rozšířené vydání, 2006.

Jeruzalémská bible, Praha – Kostelní Vydří: Krystal – Karmelitánské nakladatelství, 2009.

IOHANNES PAUL II.: Apostolisches Schreiben *Mulieris dignitatem* über die Würde und Berufung der Frau anlässlich des marianischen Jahres,

http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/apost_letters/documents/hf_jp-ii_apl_1...

(28. 3. 2012).

JOHANNES PAUL II.: Herausragende Tochter Israels und treue Tochter der Kirche.

Predigt von Papst Johannes Paul II. im Heiligsprechungsgottesdienst am 11. Oktober 1998 auf dem Petersplatz in Rom, <http://www.bistum-speyer.de>, (1. 4. 2011).

JOHANNES PAUL II.: Apostolisches Schreiben in Form eines „motu proprio“ zur Erklärung der heiligen Birgitta von Schweden, der heiligen Katharina von Siena und der heiligen Teresia Benedicta a Cruce zu Mitpatroninnen Europas,

http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/motu_proprio/documents/hf_jp-ii_motu-...

(24. 3. 2011).

JOHANNES PAULUS II.: Nachsynodales apostolisches Schreiben Christifideles laici,

http://www.vatican.va/holy_father/john_paul_ii/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii... (27. 6. 2012).

Katechismus katolícké cirkve, Praha: Zvon, 1995.

KÖRNER Reinhard: „Einführung“ im Sinne Edith Steins - ein personaler Grundakt im christlichen Glaubensvollzug. Symposium internationale Edith Stein, Rom – Teresianum, 1998, http://www.oed.pcn.net/edsi_dk.htm, (21. 7. 2011).

MCCAFREY James: Duchovní cesta Edity Steinové, in: Teologické texty 1 (1999) 191.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: Diakonát, vývoj a perspektivy, Praha: Krystal, 2008.

MEZINÁRODNÍ TEOLOGICKÁ KOMISE: Naděje na spásu pro děti, které umírají nepokřtěné, Praha: Krystal, 2008.

MOSLEYOVÁ Joanne: Edita Steinová jako žena modlitby, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2011.

MÜLLER Andreas Uve: Das Steinsche Werk in Deutschland. Bibliographische Hinweise, in: Edith Stein Jahrbuch (1996) 375–391.

MÜLLER Gerhard Ludwig: Dogmatika pro studium a pastoraci, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2010.

NEYEROVÁ Amata Maria: Der Brief Edith Steins an Papst Pius XI., in: Edith Stein Jahrbuch (2004) 11–19.

NEYEROVÁ Amata Maria: Edita Steinová s Amátou Neyerovou, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004.

NOTA Johannes H.: Edita Steinová a návrh encykliky proti rasismu a antisemitismu, in: Střední Evropa. Revue pro středoevropskou kulturu a politiku 11 (1995) 169–179.

- PAVLOVIČ Jozef: Teologické dôvody biskupa F. M. Davidka na knazskú vysviacku ženy, in: Teologický sborník 4 (2002) 49–54.
- PETKEVIČ Vladimír: Myšlenky a meditace, Svitavy: Trinitas, 2000.
- PETKEVIČ Vladimír: Edita Steinová: láska k církvi a kříž, in: Universum 4 (2004) 39–43.
- PIUS XI.: Rappresentanti in terra, [http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicals/hf_p-xi_enc_1929123...\(30. 12. 2012\)](http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicals/hf_p-xi_enc_1929123...(30.12.2012))
- PIUS XI.: Divini illius magistri, in: AAS 22 (1930) 49–86.
- PIUS XI.: Casti connubii, in: AAS 22 (1930) 543–555.
- POLÁKOVÁ Jolana: Filosofka Edith Steinová, in: Katolický týdeník 43 (1998), příloha Perspektivy č. 10, 5.
- POLIŠENSKÁ Vladimíra: Svatá Edith Stein a její text Ave Crux, Spes unica, in: Karmel, <http://www.karmel.cz/casopis/2010/03-2010.php>, (17. 4. 2012).
- PORSCH Felix: Malý stuttgartský komentář. Evangelium sv. Jana, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav: Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel, druhé vydání, Praha: Krystal, 2002.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav: Maria, mateřská tvář Boha, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2004.
- POSPÍŠIL Ctirad Václav: Jako v nebi, tak i na zemi. Náčrt trinitární teologie, Praha: Krystal, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- PRZYWARA Erich: Analogia entis. Metaphysik. I. Princip, München: Kösel-Pustet, 1932.
- RADL Walter: Malý stuttgartský komentář. List Galaťanům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999, 53.
- RASCHKE René: Wesen und Sinn von Einfühlung. Edith Steins Erstlingswerk *Zum Problem der Einfühlung* in einer neuen kritischen Ausgabe, <http://www.edith-steingesellschaft.de/deu/literatur/Rez/ESGA5.pdf>, (13. 7. 2011).
- RATZINGER Josef: List biskupům katolické církve o spolupráci mužů a žen v církvi a ve světě, Praha: ČBK, 2004.
- REPGEN Konrad: Hitlers „Machtergreifung“, die christlichen Kirchen, die Judenfrage und Edith Steins Eingabe an Pius XI. vom [9.] April 1933, in: Edith Stein Jahrbuch (2004) 31–68.
- RÝDL Karel: Alternativní pedagogické hnutí v současné společnosti, Brno: Emil Zeman, 1994.
- RYŠKOVÁ Mireia: Žena ve starověké společnosti a v prvotní církvi, Salve 1 (2005) 7–23.

- SANCHO Francisco Javier: Das Steinsche Werk in Spanien, in: Edith Stein Jahrbuch (1995), <http://www.karmel.at/edith/Jahrbuch/band1.htm>, (29. 10. 2011).
- SECRETAN Philibert: Erkenntnis und Aufstieg. Einführung in die Philosophie von Edith Stein, Innsbruck, Wien: Tyrolia, Freiburg: Echter, 1992.
- SCHEEBEN Mathias Joseph: Mysterien des Christentums. Wesen, Bedeutung und Zusammenhang derselben nach der in ihrem übernatürlichen Charakter gegebenen Perspektive dargestellt, Freiburg: Herder, 1865 nebo 1912, Mainz: Matthias-Grünwald Vg., 1925.
- SCHULZ Peter: Edith Steins Theorie der Person. Von der Bewusstseinsphilosophie zur Geistmetaphysik, Freiburg – München: Karl Alber, 1994.
- SCHWARTE Johannes: Die katholische Kirche und der Rasismus der Nationalsozialisten – konkretisiert am Enzyklika-Projekt Pius XI. gegen Rasismus, in: Edith Stein Jahrbuch (2004) 70–98.
- SMOLOVÁ Helena: Prakticko-teologické aspekty života a díla Edith Stein. Edith Stein (1891–1942), Praha, 2006.
- STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE: Výklady ke Starému zákonu I (Gn – Dt), Praha: Kalich, 1991.
- STAROZÁKONNÍ PŘEKLADATELSKÁ KOMISE: Výklady ke Starému Zákonu III. Knihy naučné, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998.
- STEINOVÁ Edith: Myšlenky a dopisy, Praha: Zvon, 1991.
- STEINOVÁ Edith: Vánoční tajemství, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991.
- STEINOVÁ Edith: Husserlova fenomenologie a filosofie sv. Tomáše Akvinského, Praha: Křestanská akademie Řím, 1996.
- STEINOVÁ Edith: O podstatě lásky, in: Karmel 2 (1998) 11–12.
- STEINOVÁ Edith: Služba v lazaretu v Hranicích na Moravě (1. část), in: Karmel 3 (1998) 12–13.
- STEINOVÁ Edith: Služba v lazaretu v Hranicích na Moravě (2. část), in: Karmel 4 (1998) 14–18.
- STEIN Edith: Služba v lazaretu v Hranicích na Moravě (3. část), <http://www.karmel.cz/casopis/1999/01>, (17. 4. 2012).
- STEIN Edith: Služba v lazaretu v hranicích na Moravě (4. část), <http://www.karmel.cz/casopis/1999/02>, (17. 4. 2012).
- STEINOVÁ Edith: Věda kříže. Studie o sv. Janu od Kříže, Brno: Cesta, 2000.
- STEPHANIE, OCD: Moje vzpomínky na sestru Benedictu (Edith Stein), in: Karmel, <http://www.karmel.cz/casopis/2007/3-07.php>, (17. 4. 2012).

- ŠPRUNK Karel: Edith Stein: Endliches und Ewiges Sein, in: Teologické texty 5 (1992) 191.
- TERESIA a Matre Dei et Ss. Vultu: Edith Stein. Auf der Suche nach Gott, zweite Auflage, Kvelaer: Buton & Bercker, 1963.
- TERESIA Renata de Spiritu Sancto: Edith Stein. Lebensbild einer Philosophin und Karmelitin, siebente Auflage, Nürnberg: Glock und Lutz, 1954.
- TERESIE Benedikta od Kříže: Kdo jsi světlo?, in: Karmel 4 (1998) 2–3.
- TERESIE od Ježíše: Hrad v nitru, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1991.
- THEOBALD Michael: Malý stuttgartský komentář. List Římanům, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2002.
- THOMAS VON AQUINO: Summa Theologica I, <http://www.summa.op.cz>, (2. 12. 2013).
- VOJTĚCH od sv. Hedviky, OCD: Přímluvná modlitba v životě svaté Terezie Benedikty od Kříže, in: Karmel 4 (1998) 5–10.
- VOJTĚCH od sv. Hedviky, OCD: Pokoj před tváří Hospodina. Edith Stein a její přímluva za mír ve Svaté zemi, in: Karmel 2 (2003) 1–6.
- VOLEK Peter: Teória Poznania u Edity Steinovej. Metafyzické základy Poznania u Edity Steinovej v porovnaní s Edmundom Husserlom a Tomášem Akvinským, Badín: Kňazský seminár sv. Františka Xaverského, 1998.
- WESTERHORSTMANN Katharina: Selbstverwirklichung und Pro-Existenz. Frausein in Arbeit und Beruf bei Edith Stein, Paderborn: Schöningh Vg., 2004.
- ZAGANOVÁ Phyllis: Ženy ženám. Antologie ženské spirituality, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2001.
- ZATLOUKAL Stanislav: Teologické báze identity ženy a reciprocity pohlaví v konferencích Edity Steinové, in: Studia theologica 3 (2013) 63–72.

Ostatní elektronické zdroje

- <http://www.augustinus.it>, (17. 12. 2013).
- <http://www.bautz.de/bbk/>, (23. 10. 2010).
- <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bfrings.html>, (2. 7. 2013).
- <http://www.cestanahoru.org>, (7. 11. 2011).
- http://www.edith-stein-archiv.de/edith_stein_archiv.htm, (18. 9. 2011).
- http://www.edith-stein-gesellschaft.de/deu/esgd/blank_esgd.htm, (18. 9. 2011).
- <http://www.grandchamp.org>, (23. 4. 2011).
- http://www.herder.de/theologie/programm/detail_html?k_trr=27371&par_par_onl_struktur=..., (18. 9. 2011).

http://www.herder.de/theologie/programm/detail_html?k_trn=27379&par_onl_struktur=...,
(2. 7. 2013).

http://www.herder.de/theologie/programm/edith_stein/index_html?par_onl_struktur=704...,
(18. 9. 2011).

<http://www.memorandum-freiheit.de>, (27. 6. 2012).

<http://www.ocd.or.at/edith/esg/litliste.htm>, (16. 12. 1999).

<http://www.taize.fr>, (23. 4. 1011).

http://www.tu-dresden.de/die_tu_dresden/fakultaeten/philosop, (3. 8. 2011).

http://www.vatican.va/holy_father/pius_xi/encyclicals/documents/hf_pxi_enc_3112192...
(30. 12. 2013)

<http://www.wir-sind-kirche.de> (27. 6. 2012).

Summary

The presented doctoral dissertation titled „The Vocation of a Woman in the Philosophical and Theological Reflection of Edith Stein“ characterizes the development of the anthropological concept of Edith Stein (1891–1942), a philosopher of Jewish origin, and it concentrates particularly on this author’s philosophical and theological reflection of a woman.

Stein showed her philosophical interest in a human and in the structure of his personality already by the choice of her doctoral dissertation theme „*Zum Problem der Einfühlung*“ (1916), and during her lifetime this interest was combined with her pedagogical concern, as well as with the need of presenting an anthropological concept that would become a basis for an upbringing and education theory. The result of this combination was a philosophical anthropology course „*Der Aufbau der menschlichen Person*“ (1932–1933), which she intended to complete with a theological anthropology course „*Was ist der Mensch?*“ (1933). The succession of philosophical anthropology being followed by a theological anthropology course expresses Stein’s understanding of the relationship between the two disciplines in this period of her work.

During her work in the scientific Institute in Münster, Stein’s anthropological interests crystallized in the interest in a woman and her vocation, in finding the „ethos“ of a woman’s vocation, in defining the woman’s uniqueness. In 1928–1932 she had several lectures on the theme of a woman and her vocation that were initiated by invitations of various women’s pedagogical institutes in Germany. Stein also dealt with the topic of a woman and vocation according to nature and according to grace in the most significant period of her writing in the Carmelite community where „*The Science of the*

Cross“ (1941–1942) arose. Simultaneously with her concern for the woman’s uniqueness, she continued her research on the structure of human personality in her major philosophical-theological work „*Endliches und Ewiges Sein*“ (1934–1936).

This dissertation intends to comprehend, how Stein defined the mutual relation between philosophy and theology, or rather philosophical and theological anthropology, and how this comprehension showed in the particular stages of her creative work at formulating her anthropological concept. It also focuses on the understanding of the relation between the terms „natural“ and „supernatural“ in Stein’s anthropological concept.

The presented dissertation opens with Stein’s biography. It is continued in Chapter 3, which deals with the relation between philosophy and theology, philosophical and theological anthropology, as well as between the terms „natural“ and „supernatural“ according to Stein, in the way these terms were used at forming her anthropological concept. Chapter 4 studies the development of Stein’s philosophical-theological concept since her doctoral dissertation „*Zum Problem der Einfühlung*“ (1916), over her lecture text „*Der Aufbau der menschlichen Person*“ (1932), presented in the course of philosophical anthropology in the Institute for Scientific Pedagogy in Münster, to her supreme philosophical-theological work „*Endliches und Ewiges Sein*“ (1934–1936), that arose in the monastery in Cologne and that was never presented nor published during her lifetime. The development of Stein’s philosophical-theological concept undoubtedly reflects the changes in her personal life. After an agnostic period connected with her renunciation of the Jewish faith, she comes through searching, studies of philosophy (mainly Husserl’s phenomenology) and of other humanities, and finally she comes to conversion to Christianity and receives baptism in the Roman Catholic Church (1922). After her conversion, her anthropological concept reflects an effort to connect the phenomenological and scholastic method. Her understanding of the relation between philosophy and theology, science and faith, is being applied, as Chapter 3 explains.

This work as a whole observes the development of Stein’s anthropological concept, which also includes her examining of a woman, of the uniqueness, characteristic and structure of woman’s soul, including practical use. The topic of a woman is being reflected especially in the texts studied in Chapter 5 of this dissertation. These texts work with the contents of revelation and present a theological concept of a human, based on the Holy Scripture and on the Roman Catholic doctrine. The essential aim of Chapter 5 is a definition of „natural“ and „supernatural“ vocation of a woman, which Stein came to. It also includes a specification of the ideal of this vocation, that is the personality of the Virgin Mary, which is paralleled in a woman’s life by the position of the „maiden of God“.

Chapter 6 presents the concept of girls' education, as Stein intended it, including the possibilities of using a woman and her uniqueness in the field of upbringing and education. It is related to the previous chapter and altogether they form one unit. The starting point of her reflection is the crisis of education system caused by the persisting Enlightenment model. Stein responds to this situation. She wants to provide the catholic education and upbringing with a clear anthropological basis, that consists in a concept of a human, which corresponds with the catholic doctrine. By formulating this basis she comes out of her philosophical and theological studies.

The author of this dissertation works with Stein's texts that were published in the series „*Edith Steins Werke*“ and „*Edith Stein Gesamtausgabe*“. These texts concentrate on philosophical and theological anthropology and on the upbringing and education theory. Stein's autobiographical writings and letters became fundamental for composing her biography, which is prepended to the actual dissertation theme. The biography should help to understand Stein's intellectual development.

Stein's texts are analysed from the point of view of the observed theme, which is the woman's personality and her vocation in the author's philosophical and theological reflection, they are examined in the context of the research on Stein and of the contemporary state of theological cognition. The distinctions between Stein's opinions and the contemporary state of cognition are mentioned in references to relevant theological literature.

Anotace

Předkládaná disertační práce s názvem „Povolání ženy ve filosofické a teologické reflexi Edith Steinové“ postihuje vývoj antropologického konceptu filosofky židovského původu Edith Steinové (1891–1942) a zaměřuje se zejména na filosofickou a teologickou reflexi ženy u této autorky.

Disertační práce chce pochopit, jak Steinová definovala vzájemný vztah filosofie a teologie, respektive filosofické a teologické antropologie, a jak se toto pochopení projevilo v jednotlivých fázích jejího tvůrčího díla při formulování antropologického konceptu. Zaměřuje se rovněž na vymezení vzájemného vztahu pojmů „přirozený“, „nadpřirozený“ v antropologickém konceptu Steinové.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol včetně úvodu a závěru. Pracuje s texty Steinové, které byly publikovány v řadách „*Edith Steins Werke*“ a „*Edith Stein Gesamtausgabe*“. Jedná se o texty zaměřené na filosofickou a teologickou antropologii (4. a 5. kapitola) a teorii výchovy a vzdělávání (6. kapitola). Autobiografické spisy a dopisy Steinové byly

základem pro sestavení jejího životopisu, který je předřazen vlastnímu tématu práce (2. kapitola). Životopis pomáhá pochopit myšlenkový vývoj Steinové. Pochopení vzájemného vztahu filosofie a teologie, filosofické a teologické antropologie a pojmů „přirozený“ a „nadpřirozený“ podle Steinové je zpracováno ve 3. kapitole práce.

Texty Steinové jsou analyzovány z hlediska sledovaného tématu práce, jímž je osoba ženy a její povolání ve filosofické a teologické reflexi této autorky. Jsou studovány v kontextu bádání o Steinové a současného stavu teologického poznání. Na odlišnost postojů Steinové od současného stavu poznání upozorňují odkazy na příslušnou teologickou literaturu.

Klíčová slova

člověk, osoba, vcítění, duše, tělo, duch, žena, povolání, milost, přirozenost, manželství, mateřství, panenství, kněžství, výchova, antropologie, fenomenologie, scholastická filosofie

Abstract

The presented doctoral dissertation titled „The Vocation of a Woman in the Philosophical and Theological Reflection of Edith Stein“ characterizes the development of the anthropological concept of Edith Stein (1891–1942), a philosopher of Jewish origin, and it concentrates particularly on this author’s philosophical and theological reflection of a woman.

This dissertation intends to comprehend, how Stein defined the mutual relation between philosophy and theology, or rather philosophical and theological anthropology, and how this comprehension showed in the particular stages of her creative work at formulating her anthropological concept. It also focuses on the understanding of the relation between the terms „natural“ and „supernatural“ in Stein’s anthropological concept.

The dissertation is divided into seven chapters including the introduction and the conclusion. It works with Stein’s texts that were published in the series „*Edith Steins Werke*“ and „*Edith Stein Gesamtausgabe*“. These texts focus on philosophical and theological anthropology (Chapter 4 and 5) and on theory of upbringing and education (Chapter 6). Stein’s autobiographical writings and letters became fundamental for composing her biography, which is prepended to the actual dissertation theme (Chapter 2). The biography should help to understand Stein’s intellectual development. The comprehension of the mutual relation between philosophy and theology, philosophical and

theological anthropology and of the terms „natural“ and „supernatural“ according to Stein is treated in Chapter 3.

Stein's texts are analysed from the point of view of the observed theme, which is the woman's personality and her vocation in the author's philosophical and theological reflection. They are examined in the context of the research on Stein and of the contemporary state of theological cognition. The distinctions between Stein's opinions and the contemporary state of cognition are mentioned in references to relevant theological literature.

Keywords

human, person, empathy, soul, body, spirit, woman, vocation, grace, nature, matrimony, maternity, virginity, priesthood, upbringing, anthropology, phenomenology, scholastic philosophy